צ: החובל פרק שמיני בבא קמא

בגון שראוה בלילה. אם לאוה ביום דינן ע"פ לאיה אלא תהא שמועה גדולה מראייה אבל לאו בלילה אין יכולין לדון ע"פ לאיית לילה דלאייה בקבלת עדות וקבלת עדות בתחילת דין כדמוכח בר"ה (ד' סה: ושם ד"ה כגון) ותחילת דין ביום אפי' בדיני ממונות כדאמר בפ' אחד דיני ממונות (סנהדרין ד' לד:) הלכך צריכין לחזור ולהעיד ביום וכיון שצריכין להעיד אין המעיד נעשה דיין אבל עד הרואה שאין מעיד כגון שיש עדים אחרים מעידין לפניהם נעשה דיין אפי' בדיני נפשות לרבנן ולא כרבי"ס שפירש ביש נוחלין (ב"ב ד' קיג: ושם) ג' שנכנסו לבקר דוקא לבקר אבל אם נתכוונו להעיד כותבין ואין עושין דין דהוו ליה עדים ואין עד נעשה דיין ולר"ע אפי' עד הרואה אין נעשה דיין בדיני נפשות כדמשמע הכא וטעמא כדמפרש בפ"ב דמכות (ד' יב.) ר"ע אומר מנין לסנהדרין שראו באחד שהרג את הנפש שאין ממיתין אותו מיד עד שיעמוד בב"ד ת"ל עד עמדו לפני העדה למשפט עד שיעמוד בב"ד אחר וא"ת והא בפרק ראוהו (ר"ה ד' ט. ושם) מפרש טעמא משום דכתיב ושפטו העדה והצילו העדה וכיון דאזו ליה דקטליה לא אזו ליה זכותא וי"ל דההיא דאמרת עיקר אבל בר"ה נא לפרש דלא גמרינן מינה דאאתי דיני נפשות דבעינן והצילו העדה ובדרבנן אפילו עד המעיד נעשה דיין כדאמרינן בפ"ק דגיטין (ד' ה:) ובפרק שני דכתובות (ד' כא: ושם[מ]) וטעם דאין המעיד נעשה דיין יש מפרשים משום דה"ל עדות שאין אתה יכול להזימה דכיון שהוא עצמו עד ודיין לא יקבל הזמה על עצמו ועל טעם זה קשה להר"י דאורליינש דאלא מעתה עדים הקרובים לדיינים לא יעידו בפניהם דה"ל עדות שאי אתה יכול להזימה אלא ע"כ יכולין להזימם בב"ד אחר ה"נ בני הזמה גינהו בב"ד אחר ולשב"ם מפרש משום דכתיב ועמדו שני האנשים דאמרינן שבועות (ד' ל.) אלו העדים לפני ה' אלו דיינין משמע שיעמדו העדים לפני הדיינין ולא שיהיו עדים בעצמן יושבין ודנין ועוד פי' ר"י טעם אחר דאין עד נעשה דיין משום דנפקא לן מביום הנחילו את בניו דע"פ (ג) הנחלת יום שנתן לכל אחד מבניו יעמידו כל אחד בחלקו אבל ע"פ שמועתו בלילה לא יעמידו כל אחד בחלקו לפי ששמיעתו בלילה אין ראויה לדון על לדון ע"פ לאיית לילה עד שיעידו עליהם ביום ה"ל עדים ולכך אין יכול לדון דאין עד נעשה דיין אלמא מהכא הוא דשמעינן דאין עד נעשה דיין והיינו דקאמר בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין ד' לד:) ור"מ דנפקא ליה שאין דנין אפי' גמר דין אלא ביום מדאיתקש דיינין לנגעים ביום הנחילו מלי עניך ביה ומוקי ליה ביום אתה מפיל נחלות ואי אתה מפיל נחלות בלילה דבלילה כותבין ואין עושין דין ומסיק ואזיל כולה סוגיא עד ה"ל עדים ואין עד נעשה דיין ולהכי איצטריך לאתויי עלה אמר רב חסדא דכל עיקר לא מייתי דרשה דביום הנחילו אלא משום דבעי לאפוקי מינה דאין עד נעשה דיין כדמפרש רב חסדא דאי לאו דלהכי אתא אמאי איצטריך כלל [ביום הנחילו] לר"מ וא"ש הא דמייתי עלה ואמר רב חסדא ולא קאמר אמר רב חסדא בלא וי"ו: **בגון שראוה בלילה.** פי' בקונטרס ורבי יהודה נשיאה כרבי טרפון ס"ל ובתנס פירש כן דאפילו כרבי עקיבא ניחא דלא גמר [מ]מדיני נפשות כדפירשתי לעיל:

זה הכלל הכל לפי בבודו אמר ר' עקיבא אפי' עניים שבישראל [ט]רואין אותם כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם שהם בני אברהם יצחק ויעקב [י]ומעשה באחד שפרע ראש האשה בשוק באת לפני רבי עקיבא וחייבו ליתן לה ארבע מאות זוז אמר לו רבי תן לי זמן ונתן לו זמן שמרה עומדת על פתח חצרה ושבר את הכד בפניה ובו כאיסר שמן גילתה את ראשה והיתה מטפחת ומנחת ידה על ראשה העמיד עליה עדים ובא לפני רבי עקיבא א"ל [כ] לזו אני נותן ד' מאות זוז א"ל לא אמרת כלום [כ]החובל בעצמו אף על פי [א]שאינו רשאי פטור אחרים שחבלו בו חייבים והקוצץ נטיעותיו אף על פי שאינו רשאי פטור אחרים חייבין: גמ' איבעיא להו מנה צורי תנן או מנה מדינה תנן תא שמע דהההוא גברא דתקע ליה לחבריה אתא לקמיה דר' יהודה נשיאה אמר ליה הא אנא הא ר' יוסי הגלילי הב ליה מנה צורי ש"מ מנה צורי תנן ש"מ מאי הא אנא הא רבי יוסי הגלילי אילימא ה"ק ליה הא אנא דחזיתך והא ר' יוסי הגלילי דאמר מנה צורי זיל הב ליה מנה צורי למימרא דעד נעשה דיין והתניא [ז]סנהדרין שראו אחד שהרג את הנפש מקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינין דברי רבי טרפון ר' עקיבא אומר כולם עדים הם [ח]ואין עד נעשה דיין עד כאן לא קאמר ר' טרפון אלא דמקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינין אבל עד נעשה דיין לא קאמר כי תניא ההיא [ט]כגון שראו בלילה דלא למעבד דינא גינהו ואיבעית אימא הכי קאמר ליה הא אנא דסבירא לי כרבי יוסי הגלילי דאמר מנה צורי והא סהדי דמסהדי בך זיל הב ליה מנה צורי וסבר רבי עקיבא דאין עד נעשה דיין והתניא [י]והכה איש את רעהו באבן או באגרוף [י]שמעון התימני אומר מה אגרוף מיוחד שמסור לעדה ולעדים אף כל שמסור לעדה ולעדים פרט לשיצתה מתחת יד העדים אמר לו ר"ע וכי בפני ב"ד הכהו שיודעין כמה הכהו ועל מה הכהו אם על שוקו או ציפר נפשו ועוד הרי שדרחף את חבירו מראש הגג או מראש הבירה ומת בית דין הולכין אצל בירה או בירה הולכת אצל בית דין ועוד אם נפלה חוזר ובונה אלא מה אגרוף מיוחד שהוא מסור לעדים אף כל שהוא מסור לעדים פרט לכשיצתה אבן מתחת ידו של מכה פטור קתני מיהת אמר לו רבי עקיבא וכי בפני ב"ד הכהו שיודעין כמה הכהו הא הכהו בפניהם עד נעשה דיין לדבריו דרבי שמעון התימני קאמר וליה לא סבירא ליה: [י]תנו רבנן שור תם שהמית והזיק דנין אותו דיני נפשות ואין דנין אותו דיני ממונות מועד שהמית והזיק דנין אותו דיני ממונות וחוזרין ודנין אותו דיני נפשות קדמו ודנוהו דיני נפשות אין חוזרין ודנין אותו דיני ממונות וכי קדמו ודנוהו דיני נפשות * מאי הוי ליהדר ולידייניה נמי ממונות אמר רבא אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי הא מני ר"ש התימני היא דאמר מה אגרוף מיוחד שמסור לעדה ולעדים

אלמא

זה הכלל הכל לפי כבודו אמר ר' עקיבא אפי' עניים שבישראל [ט]רואין אותם כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם שהם בני אברהם יצחק ויעקב [י]ומעשה באחד שפרע ראש האשה בשוק באת לפני רבי עקיבא וחייבו ליתן לה ארבע מאות זוז אמר לו רבי תן לי זמן ונתן לו זמן שמרה עומדת על פתח חצרה ושבר את הכד בפניה ובו כאיסר שמן גילתה את ראשה והיתה מטפחת ומנחת ידה על ראשה העמיד עליה עדים ובא לפני רבי עקיבא א"ל [כ] לזו אני נותן ד' מאות זוז א"ל לא אמרת כלום [כ]החובל בעצמו אף על פי [א]שאינו רשאי פטור אחרים שחבלו בו חייבים והקוצץ נטיעותיו אף על פי שאינו רשאי פטור אחרים חייבין: **גמ'** איבעיא להו מנה צורי תנן או מנה מדינה תנן תא שמע דהההוא גברא דתקע ליה לחבריה אתא לקמיה דר' יהודה נשיאה אמר ליה הא אנא הא ר' יוסי הגלילי הב ליה מנה צורי ש"מ מנה צורי תנן ש"מ מאי הא אנא הא רבי יוסי הגלילי אילימא ה"ק ליה הא אנא דחזיתך והא ר' יוסי הגלילי דאמר מנה צורי זיל הב ליה מנה צורי למימרא דעד נעשה דיין והתניא [ז]סנהדרין שראו אחד שהרג את הנפש מקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינין דברי רבי טרפון ר' עקיבא אומר כולם עדים הם [ח]ואין עד נעשה דיין עד כאן לא קאמר ר' טרפון אלא דמקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינין אבל עד נעשה דיין לא קאמר כי תניא ההיא [ט]כגון שראו בלילה דלא למעבד דינא גינהו ואיבעית אימא הכי קאמר ליה הא אנא דסבירא לי כרבי יוסי הגלילי דאמר מנה צורי והא סהדי דמסהדי בך זיל הב ליה מנה צורי וסבר רבי עקיבא דאין עד נעשה דיין והתניא [י]והכה איש את רעהו באבן או באגרוף [י]שמעון התימני אומר מה אגרוף מיוחד שמסור לעדה ולעדים אף כל שמסור לעדה ולעדים פרט לשיצתה מתחת יד העדים אמר לו ר"ע וכי בפני ב"ד הכהו שיודעין כמה הכהו ועל מה הכהו אם על שוקו או ציפר נפשו ועוד הרי שדרחף את חבירו מראש הגג או מראש הבירה ומת בית דין הולכין אצל בירה או בירה הולכת אצל בית דין ועוד אם נפלה חוזר ובונה אלא מה אגרוף מיוחד שהוא מסור לעדים אף כל שהוא מסור לעדים פרט לכשיצתה אבן מתחת ידו של מכה פטור קתני מיהת אמר לו רבי עקיבא וכי בפני ב"ד הכהו שיודעין כמה הכהו הא הכהו בפניהם עד נעשה דיין לדבריו דרבי שמעון התימני קאמר וליה לא סבירא ליה: [י]תנו רבנן שור תם שהמית והזיק דנין אותו דיני נפשות ואין דנין אותו דיני ממונות מועד שהמית והזיק דנין אותו דיני ממונות וחוזרין ודנין אותו דיני נפשות קדמו ודנוהו דיני נפשות אין חוזרין ודנין אותו דיני ממונות וכי קדמו ודנוהו דיני נפשות * מאי הוי ליהדר ולידייניה נמי ממונות אמר רבא אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי הא מני ר"ש התימני היא דאמר מה אגרוף מיוחד שמסור לעדה ולעדים

אלמא

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פ"ה מהל' מוכר ומוסיף הל' ח:
סג ב מיי' פ"ה מהלכות עדות הלכה מ סמג עשין קכו טוש"ע ח"מ סי' ז סעיף ה:
סד ג מיי' שם פ"ב מהל' קרבנות המזבח הל' ט טוש"ע שם:
סה ד מיי' פי"ח מהל' מקי ממון הלכה ז:

מוסף רש"י

רואין אותם כאילו הם בני חורין כו'. ואין שמין את הפני לפי עניותו להקל ולא את העשיר לפי עשרו, שהרי אין לנמי כשתו סוף. אלא סולן שוין בכך (ב"מ ל: ע"ז יט:). מקצתן נעשו עדים. ויעידו בפני מכריהם, דנגי דיני נפשות עדות בעינן, דכתיב על פי שנים עדים יומת המת לא יומת המת, ומקצתן נעשו דיינין. אבל המעידים לא יאמו ידעונו עמהם, דהכלאי להעיד אות ליה לר' טרפון נעשה דיין אבל עד עצמו לית ליה דנעשה דיין (ר"ה כב.). כולם עדים הם. ראוים להעיד (שם). ואין עד נעשה דיין. המעיד על הדבר אין נעשה עוד דיין בגאותו דבר ונם אם ראה את הדבר ונעשה עד אין נעשה עליה עוד דיין בעדות עצמו אלא אם כן מעידין אחרים בפניו, ונראה בעיני דבריהם הכתוב הוא, דכתיב ועמדו שני האנשים וגו' בעדים הכתוב מדבר, לפני ה', לפני הדיינים, אשמועינן קרא דצריך להעיד שנים לפני הדיינין, אבל העדים אין מחדין ויושבין ודנין (רשב"ם ב"ב קיד.).

מסורת הש"ס

ט) [נעיל פו.], **כ)** [מדרש פ"ג ע"ש], **ג)** [עי' לקמן לח: תוספות ד"ה המוכל], **ד)** ר"ה סה:, **ה)** שם כו. ניטרין ה: כתובות כח: סנהדרין לד: כ"ב קיד., **ו)** [תוספתא דסנהדרין פ"ב לקמן לח.], **ז)** ל"ל נשיאה, **ח)** [ר"ה הנזן], **ט)** והתלמוד מוכרח לאוקמי כגלאוה בלילה כדי ליתוקש לר' יהודה נשיאה גם כר' טרפון ולר' טרפון אין מילוק בין דיני ממונות לדיני נפשות. העתק מתלמוד גרמאות.

תורה אור השלם

ו. וכי יריבון אנשים והכה איש את רעהו באבן או באגרף ולא ימות ונפל למשכב:
שמות כא יח

הגהות הב"ח

(מ) גמ' ת"ל רבי לו אמי טתן ד': **(כ)** תוס' ד"ה כגון וכו' דש"פ הנחלתו **ביום** שנתנו מנקרי המולה:

גליון הש"ס

גמ' מאי הוי ליהדר ולידייניה. ק"ל הא מנאתר בפ"ק דף יג ע"ב דלר"י נגת ותמ"ב הפקיר או הקדיש פטור דבעי שיהא מיתה והעמדה כדין כאחד ועי' בהגה"ש דדבנן פליגי רק במיתה אבל בנזקים מודים ת"ב אחר שנגמר דיני הוי הפקר והקדש ובלאיתא בברייתות דף כד ע"ב ותי"ש למיהדר למידייניה אמ"כ. גם יש לעיין בסוגיא דלעיל דף לג ע"ב מכרו מכור לרבינא ניתא דמכור לגמרי דהא בעי בשעת העמדה בדין הבעלים הראשונים. ותולם דעת הרבה ראשונים דבעי רק שיהיו לו בעלים לאפוקי הפקר והקדש ולדעת רש"י דמשמע דבעי בעלים ראשונים י"ל דש"ל בהפוקדים דלרבנן דר"י גם בנזקים לא בעי שיהא הכל כאחד. תולם עדיין בחה לתיתא שם הקדישו מוקדש מעות לרבי אבהו הא כיון דהקדישו מקדש חיישו לגמרי כמו נגת ותמ"ב הקדיש ולא מלי מרף מהקדש ולע"נ:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com